

Ա Ղ Ա Ի Ն Ի

(Շարունակութիւն) :

ԺԵ

Առաւօտը ժամը վեցին ատենները քաղաքապետին կողմանէ ծառայ մը եկաւ Օրսոյի տան դուռը զարկաւ : Աղանի բացաւ . ծառան ըսաւ որ քաղաքապետը ճամբայ ելլելէն առաջ կըսպասէր Օրսոյի : Աղանի մէկէն անխռով պատասխանեց որ եղբայրը սանդուխէն վար իյնալով՝ ոտքը ճմլեցուցեր էր , և չկարենալով քալել՝ շատ շնորհակալ կ'ըլլար թէ որ քաղաքապետն հաճէր իր տունը գալու : Աս դէպքէն քիչ ետքը՝ Օրսոյ վար իջաւ և հարցուց Աղանի թէ քաղաքապետն իմաց տուեր էր որ երթայ իրեն : — Հոս կ'ուզէ տեսնուիլ հետզ , պատասխան տուաւ Աղանի առանց ընաւ այլայլելու : Կէս ժամի մը չափ Պարրիշիններուն տնէն ելլող չեղաւ . ան միջոցին Օրսոյ հարցուց քրոջը թէ նոր բան մը գտեր էր արդեօք : Աղանի պատասխանեց որ քաղաքապետին առջև կ'ըսէ : Աղանի արտաքուստ խաղաղ կը կեդծէր զինքը , բայց երեսին գոյնէն և աչքերէն կ'իմասցուէր խռոված ըլլալը :

Հուսկ ուրեմն Պարրիշինեայ տան դուռը բացուեցաւ . քաղաքապետը ճամբորդի զգեստով դուրս ելաւ , ետեւէն գեղապետն և երկու որդիքը : Ինչպէս զարմացան Բիէդրանէրայի բնակիչքն , որ առաւօտունէն 'ի վեր կը սպասէին գաւառապետին երթը տեսնելու , երբ տեսան որ անիկայ Պարրիշիններուն հետ հրապարակը չխտակ կարեց անցաւ և տէլլա Ռէպպիաններուն տունը մտաւ :

— Կը հաշտուին իրարու հետ , զուրցեցին գեղին քաղաքագէտքը :

— Ես չէի զուրցեր ձեզի , ըսաւ Ժերունի մը , որ Օրսոյ շատ ժամանակ ցամաք երկիր կեցած ըլլալով՝ սրտի մարդ չէ :

— Բայց ան նայեցէք , զուրցեց տէլլա Ռէպպիաններուն կողմնակից մը , որ

Պարրիշիններն են իրեն զացողը . կ'երթան ներուժն խնդրելու իրմէ :

— Քաղաքապետն է երկուկողմններն ալ կակըղցընողը , կրկնեց Ժերունին . պարտական օրս կտրըճութիւն չէ մնացած և երիտասարդաց բնաւ հոգը չէ իրենց հարց արիւնը :

Գաւառապետը զարմացաւ Օրսոյի ոտքի վրայ ըլլալն և քալելը տեսնելով , Աղանի մէկէն ներուժն խնդրեց սուտ զուրցելուն , և վրայ բերաւ . — Թէ որ ուրիշ տուն մը կեցած ըլլայիր , եղբայրս երէկ մէկէն եկած կ'ըլլար քեզի այցելութեան :

Օրսոյ շատ մահացաւ այս սուտին համար , բողբեց որ ինքը մաս չունէր անոր մէջ , և յանդիմանեց քոյրը : Քաղաքապետն ու Ժերունի Պարրիշինին հաւտացին իրեն խօսքին . բայց գեղապետին սղաքը չհամոզուեցան , և Օռլանտուչիոյ — Ասոնք հետեւնիս կը խաղան , ըսաւ : Իսկ վիշէնդէլլոյ ալ — Թէ որ իմ քոյրս , զուրցեց , ասանկ բաներ ընէր ինծի , ես կը սորվեցընէի իրեն :

Այս խօսքերը տհաճելի եղան Օրսոյի . և բարկութեամբ նայեցան իրարու երկու կողմէն ալ :

Ամենքը նստան , բաց 'ի Աղանիէ՝ որ խոհանոցին դրան քով ոտքի վրայ կեցած էր . քաղաքապետն եղաւ խօսքը բացողը , և երկրին նախապաշարմունքներուն վրայ քանի մը խօսք կցկրցելէն ետքը , ըսաւ որ ամենէն սաստիկ արմատացած թշնամութիւններուն շատն իրարու միտքը չհասկընալէն ծագած է : Յետոյ գեղապետին դառնալով զուրցեց որ Պ . տէլլա Ռէպպիա ոչ երբէք կասկած մը ունեցեր էր Պարրիշինի ազգատոհմին վրայ որ իր հօրը սպանութեան մէջ մատ ունեցած ըլլայ . միայն երկբայութիւն մը ունեցեր էր երկու ազգատոհմից մէջ եղած դատաստանին մէկ պարագային վրայօք , բայց հիմա նոր յայտնութիւններէն ճշմարտութիւնն ստուգելով՝ ամեն տարակոյս մօքէն փարատեր էր , և կը փափագէր դրացոյ բարեկամութիւն կապել Պ . Պարրիշինին և իրեն ընտանեացն հետ :

Օրսոյ բռնի հաւանութեան նշան տրւաւ . Պարրիշինի քանի մը խօսք կակաւեց զոր ոչ որ լսեց , իսկ իր որդիքը ձեղունին գերաններուն կը նայէին : Քաղաքապետն Օրսոյի դարձած Պարրիշինի բերնէն պիտի խօսէր . բայց Աղանի զգեստին գրպանէն մէկ քանի թղթեր հանելով՝ ծանրութեամբ մը մէջտեղն անցաւ ու ըսաւ .

— Շատ ուրախութիւն պիտի զգայ սիրտս՝ երբոր երկու աղգատոհմից մէջ հակառակութիւնը դադրի : Բայց որպէս զի հաշտութիւնը սրտանց ըլլայ , պէտք է որ ունեցած տարակոյսնիս փարատենք : — Պ . քաղաքապետ , ես բնաւ չէի հաւտացած թովմաս Պիանքիի յայտարարութեանը , որովհետեւ գիտեմ ինչ անգգամ մարդ ըլլալը : — Ես կ'ըսէի որ թերեւ Պ . Պարրիշինի որդիքը Պասղիայի բանտին մէջ տեսնուած ըլլան անոր հետ . . .

— Սուտ է , ընդհատեց Օռլանտուշիոյ , ես չեմ տեսնուած հետը :

Աղանի արհամարհութեամբ նայեցաւ վրան , և շարունակեց խօսքը քաղաքապետին հետ .

— Դու ըսիր թէ այն գիտմամբ թովմաս սպառնալիք գրեր էր Պ . Պարրիշինեայ՝ կատաղի աւազակի մը բերնէն , որ իր թէոգորոս եղբորը ձեռքէն ջաղացքը չելէ , որ իմ հայրս թեթեւ զնով աւոր վարձքի տուած էր :

— Այս այսպէս է , պատասխանեց քաղաքապետը :

— Անանկ անպիտան մարդ ըլլալէն ետքը՝ կարող էր Պիանքի ասիկայ ալ ընելու , խորհրդածեց Օրսոյ՝ խաբուելով քրոջը հանգարտ խօսակցութենէն :

— Կեղծեալ նամակը , շարունակեց Աղանի՝ կամաց կամաց աչքերը կենդանութիւն առնելով , յուլիսի 11ին գրուած է : Թովմաս ան միջոցին իր եղբորը քովէ էր՝ ջաղացքը :

— Այո , պատասխանեց քաղաքապետը քիչ մը շփոթած :

— Ուրեմն ինչ չա՜հ ունէր թովմաս Պիանքի աս բանս ընելու , հարցուց Աղանի յաղթական ձայնիւ : Եղբորը

վարձքին ժամանակն անցեր էր . հայրս յուլիսի 1ին արձրկեր էր զանիկայ : Ահա հաւասիկ հօրս հաշուէգիրքը , արձակման թուղթը , և Այաչիոցիի մը նամակն որ նոր վարձուոր մը կ'առաջարկէր մեզի :

Այս ըսելով ձեռքի թուղթերը քաղաքապետին յանձնեց :

Ամենքը զարմացած լուռ կեցան վայրկեան մը : Գեղապետին երեսին գոյնը նետեց . Օրսոյ ընքունները խաղցընելով՝ քաղաքապետին մօտեցաւ ձեռքի թուղթերն առնելու կարգալու համար :

— Ասոնք հետերնիս կը խաղան , աղադակեց դարձեալ Օռլանտուշիոյ՝ բարկութեամբ ստքի վրայ ելլելով : Երթանք հայր հոսկից . բնաւ հոս պէտք չէինք եկած ըլլալ :

Պարրիշինի շուտով իր սովորական պաղարին կերպն առաւ . ուզեց քննել թուղթերը , զորոնք քաղաքապետն յանձնեց իրեն լուծեամբ . և կանաչ ակնոցները ճակտին վրայ վերցընելով , անտարբեր կերպով մը կարդաց . ան միջոցին Աղանի կատաղի աչքերով կը զննէր զինքը , նման մատակ վազրի մը՝ որ կը տեսնայ այծեման մը գէպ 'ի իր ձագերուն մօտենալը :

— Անտարակոյս , ըսաւ Պարրիշինի՝ ակնոցը վար առնելով և թուղթերը քաղաքապետին դարձընելով , թովմաս ճանչնալով հանգուցեալ հաղարապետին սրտին ազնուութիւնը , յուսացեր է որ միտքը կը փոխէ ու չարձրկեր զինքը . և իրօք ջաղացքն իրեն ձեռքը մնաց , ըսել է որ . . .

— Ես զինքը ջաղացքը պահեցի , պատասխանեց Աղանի մէկ արհամարհոտ կերպով մը . հայրս մեռած ըլլալով , իմ վիճակս անանկ կը պահանջէր՝ որ մեր մարդիկներուն զթամ :

— Սակայն թովմաս կը խոստովանի , պատասխան տուաւ քաղաքապետը , որ նամակն ինքը գրած է . աս յայտնի բան է :

— Յայնժին ան է՝ որ աս նիւթիս մէջ մեծ անգղամութիւններ կան , զուրկեց Օրսոյ :

— Աս պարոններուն մէկ ուրիշ ըսածին ալ զէմ պիտի խօսիմ, ըսաւ Աղաւնի: — Աս ըսելով՝ խոհանոցին դուռը բացաւ, և ներս մտան Պրանտոլաչիոյ, ընկերն ու Պրուսգոյ շունը: Դրստուանց զէնք չէր երևար երկու աւաղակաց վրայ. և թէպէտ մեծարանքով գլուխնին բացին, կրնայ մակաբերուիլ թէ իրենց յանկարծական ներկայութիւնն ինչ տպաւորութիւն ըրաւ ժողովելոց վրայ. գեղապետը վախէն վար կ'իյնար, բայց մէկէն տղաքը վրան վազելով՝ բռնեցին, և ձեռուրնին գրպաննին տարին՝ դանակնին դուրս հանելու համար. գաւառապետը զէպ 'ի դուռը սկսաւ երթալ, իսկ Օրսոյ Պրանտոլաչիոյի վզնոցէն բռնած՝ ինչո՞ւ համար հոս եկեր ես, անզգամ՝ աղաղակեց:

— Որոգայթ է ասիկայ, պոռաց զգեղապետն ու կը ջանար դուռը բանալու. բայց Սավէրիա դրսէն կղպեր էր զանիկայ՝ աւաղակներուն հրամայելովը, ինչպէս որ վերջէն իմացուեցաւ:

— Ազնիւ մարդիկ, ըսաւ Պրանտոլաչիոյ, մի վախնաք ինծմէ. սե եմ, բայց սատանայի չեմ նմանիր: Մենք զէշ դիտաւորութեամբ եկած չենք հոս, հապա իրբն վկայ. քեզ տեսնամ, ժողովրդապետս, դու խօսէ ասոնց հետ:

— Պարոն քաղաքապետ, ըսաւ միւս աւաղակը, իմ անունս ճիօզանդոյ Գասդրիգոնի է, բայց ժողովրդապետ կ'ըսեն ինծի: Աղաւնի ինծմէ տեղեկութիւն ուզեց թովմաս Պիանքի անուամբ մէկուն վրայ, որուն հետ բանտուած էի Պասդիայի մէջ՝ իրեք շաբաթ առաջ: Ուստի իմ տեղեկութիւնս...

— Խնդրեմ մի աշխատիր տեղեկութիւնդ տալու, պատասխանեց քաղաքապետը. քեզի պէս մարդէն պէտք չունիմ բան ըսելու: ... Պ. տէլլա Ռէպպիա, անանկ կը կարծեմ որ դու մասն չունիս այս դաւաճանութեան մէջ. բայց տէր չեմ տանդ մէջ. բանալ տուր դուռը: Ետքը քոյրդ պէտք է որ համար տայ աւաղակներու հետ ունեցած վերաբերութեանցը վրայդ:

— Պ. քաղաքապետ, աղաղակեց Ա-

ղաւնի, կ'աղաչեմ մտիկ ըրէ աս մարդուն ըսելիքը: Դու հոս եկած ես ամենուն արդարութիւն ընելու համար, որով պարտական ես ճշմարտութեան տեղեկանալու: Խօսէ, ճիօզանդոյ Գասդրիգոնի:

— Մտիկ մի ըներ, միաբերան աղաղակեցին իրեք Պարրիչինները:

— Թէ որ ամենքը միատեղ խօսին, ըսաւ աւաղակը ժպտելով, իրարու ըսածները չենք իմանար: Ուստի խօսքիս դառնալով, բանտին մէջ ինծի հետ թովմաս ալ կը գտնուէր. և ստէպ Պ. Օռլանտուչիոյ իրեն այցելութեան կու գար:

— Սուտ է, պոռացին միաձայն երկու եղբարք:

— Երկու անգամ ժխտելը՝ հաստատել է, զուրցեց Գասդրիգոնի: Թովմասի քով ստակ կար. անոր համար աղէկ կ'ուտէր ու կը խմէր: Ես ալ՝ չիտակը խոստովանիմ՝ միշտ աղէկ ուտելը կ'ախորժիմ, և թէպէտ կը խորչէի ան աւերգգամին ընկերութենէն, սակայն չդիմացայ ու խել մը անգամ հետը սեղան նստայ: Երախտագիտութեան համար առաջարկեցի իրեն որ հետս փախչի բանտէն: Թովմաս յանձն չառաւ, ըսելով որ իրեն բանը ապահով էր, որ Պարրիչինի փաստաբանը դատաւորներուն հետ իր վրայօքը խօսեր էր, և թէ ձեան պէս մաքուր պիտի ելլէր բանտէն, գրպանն ալ ստրկով: Իսկ ես պատշաճ սեպեցի աներևոյթ ըլլալ բանտէն: Լմընցուցի ըսելիքս:

— Աս մարդուն ըսածները բոլոր սուտ են, կրկնեց հաստատութեամբ Օռլանտուչիոյ: Թէ որ բաց տեղ եղած ըլլայինք՝ իւրաքանչիւրնիս իրեն հրացանովը, ասանկ չէր կրնար խօսիլ:

— Անմտի խօսք, ըսաւ Պրանտոլաչիոյ: Նայէ, Օռլանտուչիոյ, ժողովրդապետին հետ չաւրուիս:

— Վերջապէս թող պիտի չտան, Պ. տէլլա Ռէպպիա, որ դուրս ելլեմ, աղաղակեց քաղաքապետը՝ բարկութենէն ոտքը գետին զարնելով:

— Սավէրիա, Սավէրիա, պոռաց Օրսոյ. բաց դուռը, գետինն անցնիս:

— Վայրկեան մը կեցէք, ըսաւ Պրան տողաչիոյ. առաջ մենք պիտի ելլենք մեր կողմէն : Պ. քաղաքապետ, բարեկամաց սովորութիւնն է որ իրարմէ բաժնուելու ատեննին՝ կէս ժամ իրարու միջոց կու տան :

Քաղաքապետն արհամարհութեամբ մը նայեցաւ վրան :

— Ծառայ եմ ամենուդ, ըսաւ Պրան տողաչիոյ : Ետքը ձեռքն երկնցընելով՝ Քեզ տեսնամ՝ Պրուսոյ, ըսաւ շանը, քաղաքապետին համար ցատքէ մէյ մը :

Շունը ցատքեց. և աւազակներն աւազարեցին առնելու խոհանոցէն իրենց զէնքերն ու պարտիզէն փախչելու. ետքը սուլելու սուր ձայն մը լսուեցաւ և անմիջապէս սրահին դուռը բացուեցաւ՝ իբրեւ ինքիրմէ :

— Պ. Պարրիչինի, ըսաւ Օրսոյ բարկութիւնը չափաւորելով, ես գրեզ նամակ խարդախող կը սեպեմ. այսօր իսկ բողոքս պիտի խրկեմ թագաւորին գործակատարին, ամբաստանելով գրեզ միանգամայն իբրեւ դաւակից Պիանքիի հետ : Թերեւս ուրիշ ծանրագոյն բողոք մ'ալ ընեմ քեզի դէմ :

— Իսկ ես ալ, Պ. տէլլա Ռէպպիա, զուրցեց գեղապետը, պիտի բողոքեմ քեզի դէմ՝ մեզի դարան դնելուդ և աւազակաց հետ դաւակցութիւն ընելուդ համար : Առ այժմ քաղաքապետը զինուորաց ձեռք կը յանձնէ անշուշտ ըզքեզ :

— Քաղաքապետն իրեն պարտքը պիտի ընէ, ըսաւ անիկայ խստութեամբ : Պիտի հսկէ որ խաղաղութիւնը չվրդովի Բիէղրանէրայի մէջ. և արդարութիւն պիտի ընէ : Ամենուդ հետ կը խօսիմ, պարոնայր :

Գեղապետն ու Վինչէնզէլլոյ արդէն սրահէն դուրս ելեր էին, և Օլլանտուչիոյ դէպ ի ետ ետ քալելով դուրս ելլելու վրայ էր. բայց Օրսոյ ցած ձայնով ըսաւ իրեն. — Հայրդ ծեր է, ապտակ մը զարնելու ըլլայի նէ՝ կը ջախջախէի. անոր համար վրէժս ձեզմէ պիտի առնեմ, քեզմէ ու եղբօրմէդ :

Օլլանտուչիոյ պատասխան տալու

տեղ՝ դանակը քաշեց ու կատաղութեամբ Օրսոյի վրայ յարձակեցաւ. բայց Աղանի մէկէն թեր բռնեց պրկեց. իսկ Օրսոյ բուռովը քթին բերնին զարնելով՝ անանկ ետ հրեց, որ գնաց ու ժով մը զարնուեցաւ դրան զարդին : Դանակը սահեցաւ Օլլանտուչիոյի ձեռքէն. բայց Վինչէնզէլլոյ իր դանակը հանեց ու սրահը մտաւ. Աղանի տեսածին պէս զանիկայ՝ վազեց հրացան մը առաւ, որով Վինչէնզէլլոյ տեսաւ որ դիմացինն աւելի զօրաւոր էր : Նոյն միջոցին քաղաքապետը վրայ հասաւ ու կռուողներուն մէջ մտաւ. — Քիչ աւտենէն քեզի կը սորվեցընեմ՝ Օրսո՛ Անտոն, պոռաց Օլլանտուչիոյ : Եւ ուժով մը սրահին դուռը քաշելով՝ բանալիով կղպեց, որպէս զի փախչելու ժամանակ ունենայ :

Օրսոյ ու քաղաքապետը քառորդ մը լուռ կեցան՝ իւրաքանչիւրը սենեկին մէկ ծայրը : Աղանի, որուն ճակատը զուարթացեր էր ըրած յաղթանակին պատճառաւ, փոփոխակի կը նայէր անոնց վրայ, ան հրացանին վրայ կոթընած՝ որ յաղթութիւնն ստանալ տուեր էր :

— Այս ինչ երկիր, այս ինչ երկիր, աղաղակեց հուսկ ուրեմն քաղաքապետը՝ թափով մը ոտքի վրայ ելլելով : Պ. տէլլա Ռէպպիա, յանցաւոր ես. խօսք տուր ինծի որ ո՛ր և է բռնութենէ ետ կենաս, և սպասես որ արդարութիւնն որոշէ աս անիծած խնդիրը :

— Այո, Պ. քաղաքապետ, յանցաւոր եմ որ ձեռք վերուցի անգգամին. բայց եղածն եղած է, և չեմ կրնար զըլանալ իրեն ինծմէ ուզած փոխարէնը :

— Չէ չէ, ինքը միտք չունի մենամարտելու հետդ : . . . Բայց թէ որ ըսպաննէ գրեզ, . . . ճշմարիտն ըսելով՝ բաւական առիթ տուիր :

— Զգուշութիւննիս կ'ընենք, ըսաւ Աղանի :

— Օլլանտուչիոյ, ըսաւ Օրսոյ, կըտրիճ տղայ մը կ'երևայ ինծի, և չեմ կարծեր՝ Պ. քաղաքապետ, որ ցած միտքեր ունենայ : Շատ շուտով դանակը դուրս քաշեց. բայց թէ որ ես ալ իրեն տեղն

ըլլայի՝ թերևս նոյնպէս բրած կ'ըլլայի . և շատ ուրախ եմ որ քրոջս դաստակը փափուկ և տկար չէ եղեր :

— Կ'արգիլեմ որ չմենամարտիք իւրարու հետ , զուրցեց քաղաքապետը :

— Գիտնաս , պարոն , որ պատուոյ խնդրի մէջ իմ գիտակցութեանս ձայնին միայն մտիկ կ'ընեմ :

— Կ'ըսեմ քեզի որ պիտի չմենամարտիք :

— Կրնաս զիս բանտել (թէ որ թուում որ զիս բռնէք) , բայց ասով ուրիշ բան չես ըներ՝ բայց եթէ ուշացրնել այն բանն որ անհրաժեշտ պիտի ըլլայ :

— Թէ որ եղբայրս բանտել տաս , ըսաւ Ազաւնի , գեղին կէսն իրեն կողմը կը բռնէ , ան ատեն տեսնա՞յ թէ ինչ հրացաններ կը պարպուին :

— Առաջուց կ'իմացընեմ քեզի , պարոն , զուրցեց Օրսոյ , որ եթէ Պ . Պարրիչին իր գեղապետի իշխանութեամբը զեղծանելով՝ ուղենայ զիս բանտել , կը պաշտպանեմ : Կնձիկ :

— Այսօրուրնէ սկսեալ Պ . Պարրիչին իր պաշտօնէն կախեալ է , զուրցեց քաղաքապետը . . . յուսամ որ ինքզինքը կ'արդարացընէ : . . . Պ . տէլլա Ռէպպիա , քեզի բան մը պիտի յանձնեմ՝ որ շատ փոքր բան է . տունդ հանդարտ կեցիր , ինչուան որ Գորդէէն դառնամ . իրեք օր միայն պիտի կենամ հոն , ետքը թագաւորական գործակատարին հետ կու գամ , և ան ատեն բոլորովին կը լուծանենք այս անախորժ խնդիրը : Կը խոստանաս ինծի որ ինչուան այն ատեն որ և է թշնամութենէ ետ կենաս :

— Չեմ կրնար խոստանալ , պարոն , թէ որ Օսլանտուլլիոյ ուզէ որ ինծի հանդիպի , ինչպէս որ կը կարծեմ :

— Ի՞նչ . դու՞ զաղղիացի զինուորականդ՝ կ'ուզես մենամարտիլ այնպիսի մէկու մը հետ , որուն հայրը խարդախող կը սեպես :

— Բայց զարկի իրեն :

— Թէ որ ծառայիդ զարկած ըլլայիր և ինքը փոխարէն ուզէր , կը մենամարտէիր հետը : Թող ատ խօսքերը , Պ . Օր-

սոյ : . . . Բայց ես կը զիջանիմ քեզի , ու շատ աւելի թեթեւ բան կը խնդրեմ քեզմէ . Օսլանտուլլիոյ ետեւն մի իյնար . . . Իսկ թէ որ կանչէ քեզ , թոյլ կու տամ որ մենամարտիս :

— Ապահով եմ որ կը կանչէ . բայց կը խոստանամ նորէն ապտակ չզարնելու իրեն՝ որպէս զի չբռնադատուի մենամարտելու հետս :

— Այս ինչ երկիր , կրկնեց քաղաքապետը վեր վար քալելով արագութեամբ . երբ պիտի դառնամ Գաղղիա :

— Պ . քաղաքապետ , ըսաւ Ազաւնի անոյշ ձայնով մը , ժամանակը ուշ է . մեր քովը նախաճաշիկ ընելու յանձն կ'առնես :

Քաղաքապետը խնտաց . և Շատ իսկ կեցայ հոս , ըսաւ . . . Կրնան կողմնակցութեան տալ աս բանս : . . . Ահ ան օրհնած հիման քարը . պէտք է որ երթամ : . . . Օրիսրդդ տէլլա Ռէպպիա , ինչպիսի թշուառութիւններ արդեօք պիտի ծագին այսօր քու պատճառաւդ :

— Գոնէ կը հաւտաս անշուշտ՝ Պ . քաղաքապետ , զուրցեց Օրսոյ , որ քոյրս սպստիկ համոզուած է իր կարծիքներուն վրայ , և ապահով եմ որ դու ալ արդարացի կը սեպես զանոնք :

— Մնաս բարով՝ պարոն , ըսաւ քաղաքապետը : Երթամ իմաց տամ զինուորական պահապանաց զխաւորին որ ձեր վրայ հսկէ :

Երբոր քաղաքապետը դնաց , — Օրսոյ , ըսաւ Ազաւնի , հոս ցամաք երկիր մի կարծեր քեզ . Օսլանտուլլիոյ չգիտեր թէ մենամարտութիւնն ինչ է , և պէտք չէ որ այնպիսի մահուամբ մեռնի անանկ ցած մարդը :

— Միրելի Ազաւնի , դու կտրիճ կին ես . դու զիս խաղըսեցիր Օսլանտուլլիոյ զանակէն : Բայց ուրիշ բաներու մէջ թող տուր որ ես գործեմ . բաներ կան որ քու գործդ չէ : Նախաճաշիկս պատրաստէ . և երբոր քաղաքապետը ճամբայ ելլէ , ինծի խրկէ պզտի ֆիլինան , որ կարծեմ շատ ազէկ կը կատարէ իրեն տրուած յանձնարարութիւնները : Պէտք է որ մէկ նամակս տանի :

Մինչդեռ Աղանի նախաճաշին պատրաստութեանը կը հսկէր, Օրսոյ իր սենեակը գնաց ու հետեւեալ տոմսակը գրեց.

« Անտարակոյս չուտով կ'ուզես ինծի հանգիստիլ. ես ալ նոյնպէս կ'ուզեմ: Վաղը առաւօտ ժամը վեցին Աքուսովիւ ձորին մէջ կրնանք զիրար գտնալ: Ես շատ ճարտար եմ արքանակ պարսպելու, անոր համար այդ գէնքը չեմ առաջարկեր քեզի: Կ'ըսեն թէ աղէկ հրացան կը պարպես. ուստի գէնքերնիս երկու բերնով հրացան ըլլայ: Ես հետս հոստեղի գեղացիներէն մէկը կ'առնեմ: Թէ որ եղբայրդ կ'ուզէ հետդ ընկերել երկրորդ վկայ մըն ալ առեալ առաջուց իմացուր ինծի, որ ան ատեն ես ալ ուրիշ վկայ մը առնեմ »:

ՕՐՍՈՅ—ԱՆՏՈՆ ՏԷԼԼԱ ՌԷՊՊԵԱ

Քաղաքապետը ժամ մը գեղապետին փոխանորդին քովը կենալէն, և քանի մը վայրկեանս թիւ Պարրիշինիննրուն տունը անցընելէն ետքը, դէպ 'ի Գորդէ ճամբայ ելաւ՝ մէկ զինուորի մը ընկերութեամբ: Քառորդ մը ետքը, Քիլինա վերոյիշեալ նամակը տարաւ Օռլանտուչիոյի ձեռքը յանձնեց:

Պատասխանն ինչուան իրիկուն ուշացաւ: Նամակը երիտասարդաց հայրը գրած էր, որուն մէջ կ'իմացընէր Օրսոյի որ թագաւորին գործակաւորին պիտի յանձնէր իր որդւոյն գլուխը ըս-

պառնալեաց թուղթը. և կ'աւելցընէր ըսելու. — Ես խղճմանքիս վրայ ապահով ըլլալով, կը սպասեմ որ արդարութիւնը քու զրպարտութեանցդ վրայ վճիռ կտրէ:

Սակայն Աղանի հինգ վեց հովիւ կանչեց որոնք եկան պահպանութիւն ընելու տէլլա Ռէպպիաններուն աշտարակին առջև: Թէպէտ Օրսոյ կ'ընդդիմանար, հրապարակին վրայ նայող պատահաններուն վարի կողմը կոծողերով գոցեցին՝ վերը նեղ ծակեր թողլով. և բոլոր նոյն իրիկունը գեղին բնակիչներէն շատ անձինք կ'առաջարկէին իրեն՝ ձեռքերնէն եկածն ընելու: Նոյն իսկ ժողովրդապետ աւագակէն նպմակ մը եկաւ, որ կը խոստանար իր և Պրանտուչիոյի կողմէն օգնութեան հասնելու, թէ որ գեղապետը զինուոր գործածէր: Նպմակին վերջը հետեւեալ Յետ գրուէր. « Կ'ուզէի իմանալ թէ քաղաքապետն հաւնեցաւ արդեօք Պրուսգոյ շան կրթութեանը, զոր բարեկամս ինչպէս որ պէտք է կը դաստիարակէ: Քիլինայէն վերջը՝ անոր պէս հլու աշկերտ չեմ՝ ճանչնար, միանգամայն շատ յարմարութիւն կը ցուցընէ »:

Կը շարունակուի:

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ

Թ Ո Ր Թ Ո Ւ Մ

ԽԱՍՈՒԱՅ ՎԱՆՔ. — Երկրորդ վանք թորթումայ է 'ի գիւղն խախու, 'ի դալարագեղ հարթայատակ դաշտավայրի, չըջապատեալ ցածագոյն պարսպաւ. առ ուրով անցանէ 'ի հարաւոյ գետակ կարկաշտաս: Արտաքին տեսիլ եկեղեցւոյն նոյնաձև է նախագրեւոյդ, մինչև կարծել զերկոսեան միոյ ճարտարապետի ձեռին գործած. այսու եւթ տարբերեալ 'ի նմանէ, զի սա փոքր է քան գնա, և աւանդատունքն երկուստեք խորանին միայն և ոչ աւելի. այլ 'ի հիւսիսոյ ըստ օրինակի առաջնոյն և սորա կան պահարանք. կաթողիկէն, կամարքն և սիւնքն